

Dues mirades

Tot això

JOSEP MARIA **Fonalleras**

Escolto a la ràdio, en un d'aquests programes que tenen solucions per a tot, una mare que truca ben preocupada pel seu fill. No sap com li ha d'explicar el sentit de les festes que s'acosten. «M'agradaria saber», diu, «si hi ha algun manual que parli del Nadal, però sense que surti tot això de **Jesús** i de la Mare de Déu». Sense que surti «tot això». Si anem a l'etimologia, ho tindrà difícil, perquè Nadal prové del llatí *dies natalis*, és a dir, el dia del naixement. Després, els cristians van personalitzar aquest natalici genèric en la persona de **Jesús**, que figura que va néixer el 25 de desembre, pels volts del solstici d'hivern, que és quan la nit és més llarga. I, a partir d'aquí, tot el que vostès vulguin.

La mare de la ràdio encara ho tindria més difícil al món anglosaxó, perquè «tot això» figura precisament a la paraula *Christmas*, que parla evidentment del **Crist** de qui commemorem el naixement. Però té solucions, aquesta mare. Hi ha escoles que homenatgen la natura i que construeixen, en lloc de pessebres, «paisatges hivernals», com si «tot això» no formés part de la nostra cultura, més enllà de les creences. I també pot assumir la màxima d'una entitat ecologista que diu: «El nen Déu arquetípic és, doncs, el nen Déu Sol, que torna a néixer en les èpoques més fosques de l'any. Durant el Ritual, estimularem el contacte amb el Nen Arquetípic i el/la nostre/a nen/a interior». I així dormirà tranquil·la. ≡

Els 100.000

EMMA **Riverola**

El Govern de **Rajoy** ha retallat 2.000 milions en ajuts a la dependència durant la legislatura que ara s'acaba. 100.000 dependents han mort sense arribar a rebre la seva prestació. Tot i així, la llista d'espera ha augmentat en més de 150.000 persones. Ara, esborrem la fredor dels números i comencem a posar cares a aquests 100.000 morts. Potser cada un de nosaltres pot posar-li un aspecte concret. Un pare, una amiga, un avi, una germana...

Darrere d'aquests 100.000 hi ha persones grans cuidant persones grans més enllà de les seves forces, nits sense dormir, corredisses a contrarellotge arran d'una mala caiguda, dones convertides en cuidadores fins a l'extenuació,

famílies que s'han vist forçades a destinar els recursos que no tenien per contractar algú, per comprar un llit adaptat a la malaltia, per fer unes reformes al bany, per pagar una residència inassequible. Darrere d'aquesta xifra hi ha persones a les quals s'ha escatimat la dignitat dels últims dies, la tranquil·litat i l'atenció que com a societat ens havíem imposat. Ells, els 100.000, són els indignats més còmodes. No criden, no tallen carrers, no fan *escraches* als polítics i, a més, al cap de poc moren. Moren per a vergonya d'un Govern que abandona a la cuneta els més indefensos, que es permet vanagloriar-se d'uns números maquillats pel patiment de tants. Moren per a vergonya de tots. Mentrestant, **Rajoy** lidera les enquestes. ≡

Petit observatori

JOSEP MARIA
Espinàs

L'escriptor que no és mediocre i està ocult

No fa gaires dies he fet un salt cap al passat. Un salt considerable, perquè **Quim Torra** i **Joan G. Codina** ens han convocat, a **Ramon Folch** i **Cammarassa** i a mi, al restaurant Pitarra –popularment Can Sogas–. Es tractava de mantenir una conversa per a la *Revista de Catalunya*. Parlo d'un notable salt enrere perquè, si no m'equivoco, Can Sogas va ser l'espai de la primera penya de la meua vida. D'aquella penya n'hem dit, col·loquialment, la penya de l'**August**, el nom de qui va tenir aquesta iniciativa per reunir periòdicament uns quants amics molt diversos. Després l'**August** ens va convocar a altres restaurants i ara que ja no el tenim entre nosaltres anem al Silvestre, carrer Santaló amunt, de manera que hem envellit enfilant-nos des de prop del port a la modernitat.

Aquesta cita a Can Sogas, doncs, ha estat per a mi la resurrecció d'altres temps. Per diversos motius. Per retrobar un escenari i per retrobar en **Folch**, que ja fa anys que ha ancorat la seva vida a Palau de Plega-

Ramon Folch, que va guanyar el Sant Jordi, ja no escriu però conserva la memòria i la ironia

mens. Ell i jo vam estudiar Dret en el mateix curs, i amb l'amic **Ortega** ens reuníem en un cafè cada disabte per llegir-nos versos i proses. Amb el pas dels anys veig, ara, que l'escriptor **Folch** conserva la memòria i, quan parla, aquell punt d'ironia, i a vegades de discret sarcasme, que sempre l'ha caracteritzat. Ha publicat llibres, entre els quals, per a mi, és especialment significatiu el *Manual del perfecte escriptor mediocre*, en el qual es manifesta la seva capacitat d'observació i de crítica i autocrítica aguda.

Va guanyar, ja fa anys, el premi Víctor Català de narracions i el Sant Jordi de novel·la. Però no li pregunto per què, aparentment, ha deixat d'escriure. Sospito que em diria, amb la seva punta de mordacitat, «¿Per què he de continuar escrivint si no interesso a ningú?» No sé si l'animarà, o desanimarà més, que li recordi aquestes cites. «El millor escriptor serà aquell a qui li faci vergonya ser-ho». «Els grans escriptors són uns homes sense seny que aconseguixen una gran consideració». ≡

Els processos d'elecció

Contra els meus

En política, quan més es nota a qui vols beneficiar és quan et toca escollir a qui perjudiques

ENRIQUE
De Hériz

Fa més de trenta anys vaig anar un dia a sopar a casa del meu avi i, a l'entrar al menjador, vaig tenir la sorpresa de veure el televisor –un trasto enorme, molt anterior a les pantalles planes d'avui dia, normalment interposat enmig del saló, sobre un carret de rodes– desendollat i arraconat de cara a la paret. Vaig preguntar si s'havia espallat i el meu avi va contestar: «No. És que si els veig no els podré votar». «¿A qui?», vaig preguntar. Ell va arrufar una mica el nas i, potser perquè em considerava massa jove per merèixer una resposta més concreta, va dir: «Als meus».

Era un home de dretes i, en temps d'estricta bipartidisme, no podia ni plantejar-se cap fórmula d'alternança del vot. No obstant, tenia una important cultura política i històrica i, en la seva joventut, havia viscut per Europa, de París cap amunt, països nòrdics inclosos. També per les seves activitats professionals havia mantingut tractes freqüents amb europeus, fins i tot en les pitjors èpoques del recal·litant aïllacionisme hispànic. La seva idea de la dreta política tenia molt poc a veure amb el que llavors representaven els populars a Espanya. Acostumat als referents de la dreta liberal d'Alemanya, França, Suècia, el meu avi sabia que si veia

i escoltava **Manuel Fraga** es quedaria sense votar.

Jo, en canvi, em tenia per socialdemòcrata i experimentava exactament la sensació contrària. Estem parlant del 1982. Amb els meus 18 anys acabats de fer, tenia la papereta més que preparada i la mostrava amb orgull. Ficar aquell paperet per la ranura de l'urna seria orgàsmic: per art de màgia, cada votant obtenia una clau màgica, un accés secret a la màquina del temps que ens acabaria permetent clausurar un passat que no havíem viscut plenament (però de les últimes ombres del qual sí que teníem coneixement) i, al mateix temps, acostar a empentes el futur: ja no hauríem d'anar a Londres per avortar (ni per comprar consoladors, pensàvem, en una banal samfaina que equiparava les llibertats majúscules amb les anecdòtiques). Educació i sanitat gratuïtes i universals...

ÉS CERT que ben aviat vam començar a arrufar el nas. L'idioma va registrar un sentit nou i específic per a «el desencant», una etiqueta que descrivia la seva època amb tanta eficàcia com «el *destape*» havia descrit l'anterior. Els nostres primers televisors de pantalla plana es van anar acostant també al racó a mesura que assimilàvem que del concepte socialdemocràcia s'esqueixessin a poc a poc l'esto-

FRANCINA CORTÉS

cada de l'OTAN, la renúncia a una llei de terminis per a l'avortament, el manteniment del concordat, el paperot insuportable d'acceptar que fos **Aznar** (i **Aznar**!) qui liquidés el servei militar obligatori, les successives reformes laborals... D'aquí als GAL i la corrupció sistematitzada hi va haver un salt breu en el temps, però inabastable en les nostres consciències.

Hi va haver un temps en què la paraula *socialdemòcrata* ens feia mirar Europa amb orgull al pensar en referents com **Willy Brandt**, **Olof Palme**, **Mitterrand**. Avui hi ha qui l'usa gairebé com un insult. Em sembla molt destacable la facilitat amb què una societat que s'havia ideologitzat a marxades forçades amb la Transició va passar a acceptar majoritàriament la idea que en realitat el que distingia un bàndol polític de l'altre no tenia a veure

amb les idees sinó amb la gestió econòmica. I, per acabar-ho d'adobar, quan la crisi ha portat el moment en què, efectivament, el més urgent era gestionar, no hem tingut més remei que acceptar una gestió que és transparentment i ofensivament ideològica. Perquè quan més es nota a qui vols beneficiar és quan et toca escollir a qui perjudiques.

TINC UN bon amic que diu que si votes socialista no ets roig, sinó rosat, i aquesta és una burla amable si es compara amb el to que la paraula adquireix en alguns fòrums virtuals, on fins i tot s'ha posat de moda escriure-la entre cometes, com si les cometes fossin pines que ens permetessin subjectar-la sense por de contaminar-nos. Si a més vius a Catalunya i no ets nacionalista, si encara no has aconseguit pair la noció que va ser **Maragall** –el socialdemòcrata de cultura mediterrània i europea, el líder d'una Barcelona gestionada almenys amb relativa consciència ideològica– qui, per poder governar, va acceptar obrir la porta per la qual s'ha colat el gèlid corrent del sobiranisme, no et queda cap més remei que arraconar no només el televisor, com el meu avi, sinó també les hemeroteques, els fòrums, els debats, bona part de la teua memòria i fins i tot un racó de la consciència. I el dia que un nét ingenu preguntí per què, podràs contestar: «Per poder votar els meus sense sospitar que potser voto contra els meus». ≡

Escriptor.